

ANNA MATYSEK

Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: anna.matysek@us.edu.pl

DOKUMENTY NORMALIZACYJNE W INTERNECIE

Dr Anna Matysek jest asystentem w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Przewodzi badania w zakresie wyszukiwania informacji oraz informacji normalizacyjnej. Najważniejsze publikacje: Informacja ekonomiczna – pojęcie i rodzaje (*Studia bibliologiczne*, T. 18. *Biblioteki i ośrodki informacji – zbiory, pracownicy, użytkownicy*, Katowice 2010); Internet bez e-mail, WWW i przeglądarki? Działalność pionierów Internetu (*Nowa Biblioteka* 2010, nr 2); Źródła informacji normalizacyjnej – typologia i charakterystyka (*Praktyka i Teoria Informatyki Naukowej i Technicznej* 2011, nr 4).

SŁOWA KLUCZOWE: Dokumenty normalizacyjne. Informacja normalizacyjna. Katalogi norm. Wyszukiwarki norm.

ABSTRAKT: Teza/cel artykułu – Tradycyjne, drukowane katalogi dokumentów normalizacyjnych są wycofywane i zastępowane bazami danych. Celem artykułu jest przedstawienie możliwości wyszukiwania informacji o dokumentach normalizacyjnych w bazach danych dostępnych w Internecie oraz ocena funkcjonalności tych baz. **Metody badań** – Do badania wybrano bazy danych dostępne w portalach krajowych (PKN, eNormy.pl), europejskich (CEN, CENELEC, ETSI) i międzynarodowych (ISO, IEC) organizacji normalizacyjnych. Funkcjonalność ich narzędzi wyszukiwawczych oceniono na podstawie przeglądu i analizy interfejsów tych baz oraz zastosowanych w nich metod prezentacji wyników wyszukiwania. Wyniki analizy poddano porównaniu, które pozwoliło wskazać narzędzia najbardziej funkcjonalne. **Najważniejsze wyniki/wnioski** – Bazy danych zawierające dane o dokumentach normalizacyjnych, mimo znacznej przewagi możliwości wyszukiwawczych i aktualności danych nad drukowanymi katalogami, mają także istotną wadę: każda organizacja udostępnia informacje wyłącznie o własnych dokumentach normalizacyjnych.

Dokumenty normalizacyjne opracowywane są przez ośrodki krajowe, regionalne i międzynarodowe. Instytucje krajowe opracowują normy obowiązujące w danym państwie, a także wprowadzają normy regionalne i międzynarodowe. W regionie europejskim funkcjonują trzy organizacje normalizacyjne – Europejski Komitet Normalizacyjny CEN, Europejski Komitet Normalizacyjny Elektrotechniki CENELEC oraz Europejski Instytut Norm Telekomunikacyjnych ETSI, a ich głównym zadaniem jest wspomaganie rozwoju jednolitego rynku europejskiego oraz wspieranie innowacyjności i konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw na globalnych rynkach. Istnieją także dwie organizacje o znaczeniu światowym – Międzynarodowa Organizacja

Normalizacyjna ISO i Międzynarodowa Komisja Elektrotechniczna IEC, które koordynują działalność normalizacyjną w skali globalnej. Celem działalności wymienionych instytucji jest opracowywanie dokumentów normalizacyjnych. Dokumenty te, nie będąc aktami prawnymi, ustalają zasady, wytyczne lub charakterystyki odnoszące się do różnych rodzajów działalności lub ich wyników (zob. Ustawa, 2002). Każda z organizacji normalizacyjnych opracowuje różne rodzaje dokumentów normalizacyjnych, a do najważniejszych należą:

- norma – dokument przyjęty na zasadzie konsensu i zatwierdzony przez upoważnioną jednostkę organizacyjną, ustalający – do powszechnego i wielokrotnego stosowania – zasady, wytyczne lub charakterystyki odnoszące się do różnych rodzajów działalności lub ich wyników i zmierzający do uzyskania optymalnego stopnia uporządkowania w określonym zakresie (Ustawa, 2002);

- Porozumienie Warsztatowe (CWA) – zawiera uzgodnienia techniczne, porady i informacje, opracowywany jest na otwartych warsztatach poza Komitetem Technicznym, najczęściej powstaje dla zagadnień związanych z szybko rozwijającymi się technologiami (Janusz & Skiba, 2008);

- Specyfikacja Techniczna (TS) – ma na celu przedstawienie informacji o cechach przedmiotu dokumentu, istotnych dla rozwoju rynku, podanie użytkownikom wytycznych w zakresie właściwości lub metod badań, wprowadzenie eksperymentalnych właściwości i technologii lub opublikowanie wyników prac nad projektem normy w przypadku niedostatecznego poparcia projektu w głosowaniu (Janusz & Skiba, 2008);

- Raport Techniczny (TR) – stanowi uzupełnienie informacji zawartych w normie (Janusz & Skiba, 2008);

- Przewodnik (Guide) – zawiera zbiór zasad, metod lub wytycznych, stanowiący pomoc przy opracowywaniu norm (Janusz & Skiba, 2008).

Zróznicowanie tych dokumentów odpowiada wymogom gospodarki światowej, ich stosowanie jest mniej lub bardziej powszechne, a normy stanowią wśród nich podstawową i najliczniejszą grupę. Do niedawna podstawowym źródłem informacji o opublikowanych dokumentach były drukowane katalogi norm, jednak wszechobecna komputeryzacja wprowadziła zmiany także w normalizacji. Większość instytucji udostępnia informacje o dokumentach normalizacyjnych w Internecie, umożliwiając ich odnalezienie poprzez proste lub bardziej zaawansowane wyszukiwarki. Ponieważ dokumenty te w większości przypadków chronione są prawem autorskim, a dostęp do nich jest płatny, elektroniczne bazy danych zawierają przede wszystkim dane bibliograficzne.

W niniejszym artykule omówiono wyniki badania, którego celem była ocena funkcjonalności baz danych zawierających informację normalizacyjną. Funkcjonalność rozumiana jest tutaj, zgodnie z normą ISO/IEC 9126-1 *Software Quality Characteristics*, jako zapewnienie zakresu funkcji odpowiadających potrzebom użytkownika (ISO..., 2001). Funkcje, które zostały poddane analizie i – zdaniem autorki – są istotne w wyszukiwaniu oraz udostępnianiu informacji normalizacyjnej, to:

- kryteria wyszukiwawcze obejmujące: tytuł, numer, typ, status dokumentu, Komitet Techniczny, symbol Międzynarodowej Klasyfikacji Normalizacyjnej ICS, wyszukiwanie w abstrakcie i pełnym tekście dokumentu;

– prezentacja wyników, zawierająca poza elementami formularza wyszukiwawczego: abstrakt, fragment dokumentu (spis treści, wprowadzenie), pełny tekst, powiązania z innymi dokumentami;

– obecność dokumentów aktualnych, archiwalnych i projektów.

Takie zestawienie dostępnych funkcji pozwala ocenić przydatność baz danych i ułatwić użytkownikom informacji normalizacyjnej wybór najlepszego dla nich narzędzia.

WYSZUKIWANIE DOKUMENTÓW NORMALIZACYJNYCH W INTERNECIE

WYSZUKIWARKI POLSKIE

Użytkownik posługujący się wyłącznie językiem polskim ma do dyspozycji dwie wyszukiwarki. Pierwsza z nich dostępna jest na stronie sklepu internetowego Polskiego Komitetu Normalizacyjnego¹. Formularz wyszukiwania zaawansowanego, zaprezentowany na rysunku 1 zawiera 14 opcji wyszukiwawczych. Do dyspozycji są pola:

– numer normy: kompletny numer dokumentu lub jego fragment;

– tytuł dokumentu: pełny tytuł lub jego fragment;

– zakres: wyszukiwanie w zakresie dokumentu, czyli fragmencie określającym jednoznacznie jego temat i aspekty objęte przez ten dokument, wskazując w ten sposób granice stosowania dokumentu lub jego poszczególnych części (PKN, 2004);

– ICS: symbol klasyfikacji, który można wybrać z rozwijanej listy;

– daty: zatwierdzenia, publikacji, wycofania;

– wprowadza: podając numer dokumentu lub jego fragment, można sprawdzić jakie dokumenty europejskie lub międzynarodowe wprowadza;

– normy zgodne: europejskie lub międzynarodowe odpowiedniki dokumentów krajowych;

– zastępuje: numer dokumentu lub jego fragment, dla którego chcemy znaleźć dokumenty, które go zastąpiły;

– zastąpiona przez: podając numer dokumentu lub jego fragment, można sprawdzić jakie dokumenty zastąpił;

– numer Komitetu Technicznego (nr KT);

– sektor: symbol lub nazwa sektora normalizacyjnego, których wykaz dostępny jest na stronie internetowej PKN;

– zharmonizowana: symbol dyrektywy UE.

Opcji wyszukiwawczych jest dużo, dzięki czemu do dokumentów można dotrzeć na wiele sposobów, ale sektor czy numer Komitetu Technicznego sprawiają problem nieorientowanym w tej tematyce użytkownikom. W efekcie wyszukiwania otrzymujemy listę składającą się z numeru i tytułu oraz informacji o wprowadzanych dokumentach europejskich lub międzynarodowych. W przypadku dokumentów nieaktualnych, zaraz po numerze znajduje się informacja o wycofaniu. Po wybraniu konkretnej pozycji spośród wyników, można uzyskać dodatkowo, widoczne na rysunku 2, informacje o: dacie zatwierdzenia, dacie publikacji, liczbie stron, grupie cenowej, sektorze, komitecie tech-

¹ Sklep PKN [online]. Polski Komitet Normalizacyjny [dostęp: 10.06.2013]. Dostępny w World Wide Web: <<https://sklep.pkn.pl/>>.

Ustawienia wyszukiwania	
Numer normy	<input type="text"/>
Tytuł	<input type="text"/>
Zakres	<input type="text"/>
ICS	<input type="text"/>
Data publikacji	<input type="text"/> - <input type="text"/>
Data wycofania	<input type="text"/> - <input type="text"/>
Status normy	Aktualne <input type="button" value="v"/>
Wprowadza	<input type="text"/>
Zastępuje	<input type="text"/>
Zastąpiona przez	<input type="text"/>
Komitet Techniczny	<input type="text"/>
Sektor	<input type="text"/>
Dyrektywa	<input type="text"/>

Rys. 1. Formularz wyszukiwania zaawansowanego PKN.

Źródło: <http://sklep.pkn.pl/catalogsearch/advanced/>.

nicznym, normach wprowadzanych, zgodnych i zastępowanych oraz symbol ICS. W bazie danych znajdują się także opisy dokumentów archiwalnych, ale informacji o projektach trzeba szukać w programach prac poszczególnych Komitetów Technicznych.

Nieco inne opcje wyszukiwania dostępne są w portalu eNormy.pl. W formularzu wyszukiwawczym, zaprezentowanym na rysunku 3, znajdują się pola: numer, tytuł, data zatwierdzenia, a także opcja wyszukiwania pełnotekstowego, co znacznie ułatwia odnalezienie dokumentu, gdy nie znamy jego tytułu ani numeru. Dodatkowo można określić jego status (aktualny, uznaniowy, archiwalny) i dostępność (czy jest dostępny w wersji elektronicznej w portalu). Na stronie poza formularzem znajduje się też katalog dokumentów według ICS – rozwinięcie danego symbolu daje w efekcie grupę dokumentów przyporządkowanych danemu numerowi. Podobnie jak w bazie danych PKN nie ma możliwości wyszukiwania projektów dokumentów. Na liście wyników znajduje się tytuł oraz numer dokumentu, a także liczba stron, cena i informacja o dostępności. Ponadto kolory informują o statusie dokumentu (czarny – aktualny, niebieski – uznaniowy, szary – archiwalny). Po wybraniu konkretnej pozycji z listy wyników można uzyskać dodatkowe informacje o: wprowadzanych dokumentach, symbolach ICS, dacie publikacji, dacie zatwierdzenia, ze-spole normalizacyjnym i komitecie technicznym ją opracowującym.

PN-ISO 639-1:2005P	
Bez VAT: 79,80 PLN	
Z VAT: 98,15 PLN	
Kody nazw języków – Część 1: Kod dwuliterowy	
Zakres	
Przedstawiono kody dwuliterowe do reprezentacji nazw języków, przeznaczone do stosowania w terminologii, leksykografii i językoznawstwie. Podano także wytyczne tworzenia kodów języków i ich użytkowania w określonych zastosowaniach	
Informacje dodatkowe	
Numer normy	PN-ISO 639-1:2005P
Data publikacji	22-02-2005
Liczba stron	34
Grupa cenowa	Q
Sektor	SZP, Sektor Zagadnień Podstawowych i Systemów Zarządzania
Komitet Techniczny	KT 256, Terminologii, Innych Zasobów Językowych i Zarządzania Treścią
Wprowadza	ISO 639-1:2002 [IDT]
ICS	01.140.20

Rys. 2. Szczegółowe informacje o dokumencie.

Źródło: <http://sklep.pkn.pl/pn-iso-639-1-2005p.html>.

Dla części dokumentów dostępna jest zakładka *Powiązania* informująca o dokumentach wprowadzanych lub zastępowanych. Przykładowy rekord opisu dokumentu zaprezentowany został na rysunku 4.

WYSZUKIWARKI EUROPEJSKIE

Wyszukiwarki europejskich organizacji normalizacyjnych zawierają nieco odmienne kryteria wyszukiwawcze. Europejski Komitet Normalizacyjny CEN w wyszukiwarce dostępnej na podstronie swojego serwisu² umożliwia uzyskanie informacji nie tylko o dokumentach normalizacyjnych, ale także ich projektach. Niestety w bazie danych brak informacji o dokumentach wycofanych. Formularz wyszukiwawczy, ukazany na rysunku 5, pozwala na wpisanie słów w tytule w języku angielskim oraz numeru dokumentu lub jego fragmentu (możliwe jest zastosowanie operatorów logicznych i maskujących), a dla opublikowanych dokumentów – przeszukiwanie ich zakresów tematycznych. Pozostałe opcje – typ dokumentu, symbol ICS, Komitet Techniczny i status prac nad dokumentem – dostępne są na listach rozwijanych. Użytkownik może zawęzić obszar poszukiwań wyłącznie do dokumentów opublikowanych lub ich projektów, a także określić, czy wyniki mają być wyświetlane wg numeru prac (tzw. Work Item), numeru dokumentu lub komitetu. Dostępna jest także krótka instrukcja wyszukiwania, wyjaśniająca znaczenie poszczególnych pól.

² *Extended search* [online]. European Committee for Standardization [dostęp: 10.06.2013]. Dostępny w World Wide Web: <<http://esearch.cen.eu/>>.

: Atrybuty dokumentu		
Numer	:	
Tytuł	:	
Treść	:	
Data zatwierdzenia	:	
Zestaw	:	dowolny
Status	:	wszystkie
Dostępność	:	wszystkie
: Katalog tematyczny ICS		
☐ Polskie Normy - ICS (84491)		

Rys. 3. Formularz wyszukiwawczy portalu eNormy.pl

Źródło: <http://enormy.pl/?m=src>.

PN-ISO 5127:2005P		
Metryka		
Numer normy	:	PN-ISO 5127:2005P
Wprowadza	:	ISO 5127:2001 (Stopień zgodności: IDT)
ICS	:	01.040.01 01.140.20
Data publikacji	:	26 kwietnia 2005 r.
Data zatwierdzenia	:	13 grudnia 2004 r.
Liczba stron	:	130
Cena	:	169.70 zł (208.73 zł z VAT)
Zespół	:	ZOŚ
Komitet techniczny	:	242
Status	:	aktualna
Tytuł		
PL	:	Informacja i dokumentacja. Terminologia.

Rys. 4. Opis dokumentu normalizacyjnego w portalu eNormy.pl.

Źródło: <http://enormy.pl/?m=doc&nid=PN-83.080.20-00283>.

Extended search for standards and/or projects

Search criteria ?	
Title <input type="text"/>	English (e.g. chemical, chem, "chemical tests")
Scope <input type="text"/>	English (e.g. chemical, chem, "chemical tests")
Warning : - The scopes are available for the published standards only - The French and German scopes are not systematically available for all the published standards - Searching on French and German scopes may therefore return incomplete results - The search covers the ACTIVE standards and projects	
Standard reference <input type="text"/>	(e.g. prEN ISO 8185, EN 736-, 12620)
Document type <input type="text"/>	
ICS <input type="text"/>	All ICS
Warning: Since ICS codes (International Classification for Standards) are allocated at a rather late stage in the development of a standard, the result of a query based on an ICS code can be incomplete.	
Progress status <input type="text"/>	All progress status
Committee <input type="text"/>	All Committees
Search scope ☒ Catalogue (published standards only) ☐ Technical programme (standards under development only)	
Display search results by ☒ Work Item number ☐ Standard reference ☐ Committee	

Rys. 5. Formularz wyszukiwawczy CEN.

Źródło: <http://esearch.cen.eu/>

Lista wyników, zaprezentowana na rysunku 6, ma formę tabeli składającej się z pól: numer i nazwa komitetu technicznego, numer dokumentu, tytuł, cytowanie w Dzienniku Urzędowym UE, powiązania z dyrektywami oraz odesłanie MORE, które podaje informacje o krajowych implementacjach dokumentu wraz z odnośnikami do katalogów członków CEN. Wybranie któregoś z dokumentów powoduje otwarcie nowego okna, które zawiera dodatkowe informacje o opracowującym go Komitecie Technicznym, symbolu klasyfikacyjnym ICS oraz zakresie tematycznym przyjętym z dokumentu.

Najbardziej zaawansowana i rozbudowana wyszukiwarka udostępniona jest przez Europejski Komitet Normalizacji Elektrotechnicznej CENELEC³. W formularzu, ukazanym na rysunku 7, znajdują się typowe elementy, jak numer dokumentu, tytuł (można go wpisać w polach słów kluczowych), Komitet Techniczny czy ICS. Ponadto można wybrać:

- kod etapu prac nad dokumentem (*Stage code*);
- symbol mandatu lub dyrektywy (*Directives*);
- aspekty związane ze środowiskiem (*Environment*);
- daty ratyfikacji dokumentu lub daty wybranego etapu opracowania dokumentu;
- dokumenty opublikowane, wycofane lub projekty.

Wyniki wyszukiwania prezentowane są na liście składającej się z numeru Komitetu Technicznego, numeru i tytułu dokumentu, kodu etapu jego opracowania i daty tego etapu oraz powiązania z międzynarodowymi dokumentami IEC.

Wyniki można także zapisać do pliku arkusza kalkulacyjnego. Szczegółowe informacje o dokumentach wzbogacone są m.in. o zakres dokumentu, słowa kluczowe i symbole klasyfikacji ICS.

³ *Advanced search: Publications and Work in Progress* [online]. European Committee for Electrotechnical Standardization [dostęp: 10.06.2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.cenelec.eu/dyn/www/f?p=104:105:4496104640729977:::FSP_LANG_ID:25>.

Publications and Work in Progress

Find publications and information on upcoming publications.

▼ Enter your criteria

Key words :	All of these words (AND) + This exact phrase (**) + Any of these words (OR) - None of these words (NOT)
Committee :	- committee - - committee title -
Projects / Publications :	Header : - all headers - Standard Reference: Project n° :
Status :	Stagecode : - all stage codes -
Legal Framework :	Directives : - all directives - Mandates : - all mandates -
Standards Classification :	ICS : - all ics -
Environment :	Aspects : - all Env Aspects - Categories : - all Env Categories -
Date of Ratification (DOR)(1) :	- select a period - OR from : to :
Date :	- select a period - OR from : to :
Work areas :	☒ Publications ☒ Replaced/ Withdrawn Publications ☒ Work in Progress
(1) Date of ratification (dor)	The date when the Technical Board notes the approval of an EN (and HD for CENELEC), from which time the standard may be said to be approved

Rys. 6. Lista wyników CEN.

Źródło: <http://esearch.cen.eu/extendedsearch.aspx>.

Standard reference	Title	Directive (Citation in OJEU*)	Sales Points
CEN/TC 296 - Tanks for the transport of dangerous goods			
EN 14116:2012	Tanks for transport of dangerous goods - Digital interface for product recognition devices for liquid fuels	-	<input type="button" value="More"/>
CEN/SS F01 - Technical drawings			
EN ISO 10209:2012	Technical product documentation - Vocabulary - Terms relating to technical drawings, product definition and related documentation (ISO 10209:2012)	-	<input type="button" value="More"/>
CEN/SS F20 - Quality assurance			
EN 45020:2006	Standardization and related activities - General vocabulary (ISO/IEC Guide 2:2004)	-	<input type="button" value="More"/>

Rys. 7. Formularz wyszukiwawczy CENELEC.

Źródło: http://www.cenelec.eu/dyn/www/?p=104:105:4291805311799529:::FSP_LANG_ID:25.

Search for	<input type="text"/>	☒ exact expression ☐ any words ☐ all words
Versioning	☐ All versions	
<input type="button" value="Search"/> <input type="button" value="Reset"/>		
☒ 10 items/page ☐ 50 items/page ☐ All on 1 page		

Rys. 8. Formularz wyszukiwawczy ETSI.

Źródło: <http://pda.etsi.org/pda/queryform.asp>.

Prosta w obsłudze i przejrzysta wyszukiwarka, przedstawiona na rysunku 8, zamieszczona jest na stronie internetowej ETSI⁴. W formularzu znajduje się tylko jedno pole tekstowe, do którego można wpisać poszukiwane wyrażenie, a następnie zaznaczyć, czy szukana ma być fraza, którekolwiek ze słów, czy wszystkie podane wyrazy. Można także wybrać obszar poszukiwań – tytuł dokumentu, jego numer i typ lub nazwę komitetu technicznego. Znajduje się tu również opcja pozwalająca określić liczbę wyników na stronie. Na stronie udostępniono pomoc, zawierającą wskazówki dotyczące wyszukiwania.

Wyniki wyszukiwania prezentowane są na liście zawierającej numer dokumentu, jego tytuł, objętość (liczbę stron i wielkość w bajtach), obowiązujący wcześniej kod cenowy, odnośnik do informacji szczegółowych oraz ikonę umożliwiającą pobranie dokumentu na dysk twardy po zalogowaniu się w serwisie. Dodatkowe informacje, będące szczegółowym raportem o danym temacie normalizacyjnym, mają postać obszernej tabeli, w której znajdują się: numer Work Item, numer Komitetu Technicznego, status dokumentu, jego wersja oraz data utworzenia, nazwiska sprawozdawcy i urzędnika technicznego, informacja o tym, czy dokument jest zharmonizowany lub powiązany z jakimiś projektami, mandatami i dyrektywami, a także dziedziny, których dokument dotyczy, słowa kluczowe, instytucje współpracujące, informacja o publikacji w Dzienniku Urzędowym UE.

WYSZUKIWARKI MIĘDZYKRAJOWE

Organizacje międzynarodowe również udostępniają na swoich stronach WWW elektroniczne katalogi dokumentów normalizacyjnych. Wyszukiwarka ISO⁵ w wersji podstawowej umożliwia jedynie wpisanie słów i określenie, czy wyświetlone mają być dokumenty opublikowane, opracowywane, wycofane lub projekty odrzucone w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Wyniki można sortować wg: trafności, numeru ISO, komitetu technicznego, klasyfikacji ICS, daty albo kodu etapu prac nad dokumentem.

Znacznie więcej opcji dostępnych jest w zaawansowanym formularzu wyszukiwawczym, zaprezentowanym na rysunku 9. Są to:

- zakres wyszukiwania obejmujący dokumenty opublikowane, opracowywane, wycofane i odrzucone (w okresie ostatnich 12 miesięcy);
- słowo lub fraza szukane w tytule, abstrakcie, a nawet pełnym tekście normy;
- numer dokumentu lub jego część;
- typ dokumentu wybierany z listy rozwijanej;
- język oficjalnego tłumaczenia dokumentu ISO (angielski, francuski, rosyjski, arabski lub hiszpański);
- typ suplementu wybierany z listy rozwijanej;

⁴ ETSI Publications Download Area [online]. European Telecommunications Standards Institute [dostęp: 10.06.2013]. Dostępny w World Wide Web: <<http://pda.etsi.org/pda/query-form.asp>>.

⁵ ISO Search [online]. International Organization for Standardization [dostęp: 10.06.2013]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.iso.org/iso/search.htm>>.

Search scope	
☒ Published	☐ Under development
☐ Projects deleted (last 12 months)	☐ Withdrawn
Keyword or phrase <input type="text"/>	
(e.g. chemical, chem*, "chemical tests")	
in ☒ Titles ☒ Abstracts ☐ Full text of standards	
ISO number <input type="text"/> (e.g. 1:400,9001)	
ISO part number <input type="text"/> (e.g. 1:3,4)	
Document type <input type="text"/> All by default	
Language <input type="text"/> * Official ISO translation	
Supplement type <input type="text"/>	
ICS <input type="text"/> (e.g. 13.040:13.080,17.040.10)	
Stage code <input type="text"/>	☐ Current stage only
Date stage reached <input type="text"/> Other	
Other date <input type="text"/> (e.g. YYYY-MM-DD:YYYY-MM-DD)	
Committee <input type="text"/> All Committees	
Subcommittee <input type="text"/> (e.g. 5)	

Rys. 9. Formularz wyszukiwawczy ISO.

Źródło: <http://www.iso.org/iso/search/extendedsearchstandards.htm>.

- symbol klasyfikacji ICS (wyjaśnienie słowne symboli dostępne na dodatkowej liście);
- kod etapu prac nad dokumentem (wyjaśnienie kodu dostępne na dodatkowej liście);
- data osiągnięcia danego etapu;
- komitet techniczny wybierany z listy rozwijanej;
- podkomitet.

Wyniki wyszukiwania prezentowane są na przejrzystej liście, składającej się z numeru i tytułu dokumentu. Szczegółowe informa-

ISO 11108:1996

Information and documentation -- Archival paper -- Requirements for permanence and durability

i This standard has been reviewed and then confirmed in 2010 [More information](#)

Media and price

Format	Price	Language	
PDF	CHF 44,00	English <input type="text" value="English"/>	Add to basket
Paper	CHF 44,00	English <input type="text" value="English"/>	Add to basket

Abstract

Contains requirements for unprinted archival paper intended for documents and publications required for permanent retention and frequent use. For these purposes paper of high performance and high durability is required.

General information | Revisions | Corrigenda / Amendments

Edition: 1 (Monolingual) **ICS:** 01.140.20; 85.060

Status: Published **Stage:** 90.93 (2010-05-14)

TC/SC: ISO/TC 46/SC 10 **Number of Pages:** 4

Rys. 10. Wyniki wyszukiwania ISO.

Źródło: <http://www.iso.org/iso/search/extendedsearchstandards.htm>.

Advanced search

Global | Dashboard Finder | Documents / Projects / Work Programme | Publications / Work in Progress

Publications and Work in Progress

Find publications and information on upcoming publications.

▼ Enter your criteria

Key words:	All of these words (AND) + <input type="text"/>	This exact phrase (" ") + <input type="text"/>	Any of these words (OR) + <input type="text"/>	None of these words (NOT) - <input type="text"/>
Publications:	- all headers - <input type="text"/>	- all types - <input type="text"/>	Reference: <input type="text"/>	
Committee:	- committee - <input type="text"/>	- committee title - <input type="text"/>		
Date range:	- select a period - <input type="text"/>	OR	- from - <input type="text"/>	- to - <input type="text"/>
Work areas:	☒ Publications	☒ Replaced/ Withdrawn Publications	☒ Work in Progress	

Rys. 11. Formularz wyszukiwawczy IEC.

Źródło: http://www.iec.ch/dyn/www/f?p=103:105:0:::FSP_LANG_ID:25.

cje o wybranej publikacji, zaprezentowane na rysunku 10, zawierają koszt i formę jej zakupu, abstrakt, dane ogólne: edycja, status, KT, symbolu ICS, etapie prac i liczba stron. Dla wybranych dokumentów znajdują się także informacje o przeglądach i ewentualnych zmianach, poprawkach.

Międzynarodowa Komisja Elektrotechniczna udostępnia niemal identyczną wyszukiwarkę⁶ jak CENELEC, ale jej formularz, przedstawiony na rysunku 11, posiada mniej opcji. Użytkownik może podać: słowa kluczowe, w tym słowa z tytułu dokumentu, jego numer, symbol Komitetu Technicznego lub jego rozwinięcie słowne oraz daty. Może także zaznaczyć, czy interesują go dokumenty aktualne, wycofane lub projekty. Wyniki wyszukiwania, ukazane na rysunku 12, prezentowane są na przejrzystej liście, zawierającej symbol Komitetu Technicznego, numer, tytuł oraz język, w jakim opracowano dokument, a wyniki można zapisać w pliku arkusza kalkulacyjnego. Interesującym uzupełnieniem jest podgląd części dokumentu – jego spisu treści, przedmowy, wprowadzenia i powołań normatywnych, które dostępne są bez dodatkowych opłat. Szczegółowe informacje o dokumencie wzbogacone są o abstrakt, symbole ICS, datę publikacji i przeglądu.

Publications (7)		Replaced / Withdrawn publications (2)	
Preview	Ref., Edition, Date, Technical Committee, Title	Format, Price	
	IEC 60050-112 ed1.0 (2010-01) TC/SC 1 International Electrotechnical Vocabulary - Part 112: Quantities and units	 250.- Hard copy	 250.- PDF
	IEC 60050-732 ed1.0 (2010-06) TC/SC 1 International Electrotechnical Vocabulary - Part 732: Computer network technology	 280.- Hard copy	 280.- PDF

Rys. 12. Lista wyników wyszukiwania.

Źródło: <http://webstore.iec.ch/webstore/webstore.nsf/frmTemplate?ReadForm&ssf=advsearch>.

⁶ *Advanced search: Publications and Work in Progress* [online]. International Electrotechnical Commission [dostęp: 10.06.2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.iec.ch/dyn/www/f?p=103:105:0:::FSP_LANG_ID:25#/#ref=menu>.

PORÓWNANIE MOŻLIWOŚCI WYSZUKIWAREK – WYBÓR NAJBARDZIEJ FUNKCJONALNEGO NARZĘDZIA

W Tabeli 1. zamieszczone zostały najpopularniejsze i najbardziej przydatne kryteria wyszukiwawcze oraz informacje, czy dana wyszukiwarka umożliwia ich wykorzystanie.

Tabela 1

Kryteria wyszukiwawcze

	PKN	eNORMY	CEN	CENELEC	ETSI	ISO	IEC
Tytuł	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
Numer	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
Typ	NIE	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
Status	NIE	TAK	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK
Nr KT	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
ICS	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	TAK	NIE
Abstrakt/ zakres	TAK	NIE	TAK	NIE	NIE	TAK	NIE

Zebrane dane pokazują, że najczęściej stosowanymi kryteriami (w każdej bazie) są: numer dokumentu normalizacyjnego i jego tytuł. Równie często zapewniana jest możliwość wyszukiwania wg numeru Komitetu Technicznego (poza portalem eNormy.pl). Wygodnym sposobem wyszukiwania jest charakteryzowanie dokumentu poprzez symbol klasyfikacji ICS, zwykle wybierany z rozwijanej listy. Możliwości tej nie ma tylko w formularzach wyszukiwania ETSI oraz IEC, ale IEC symbol ICS dla każdego dokumentu udostępnia w wynikach wyszukiwania. Ważną opcją, dostępną we wszystkich wyszukiwarkach poza PKN i ETSI, jest status dokumentu, który pozwala w łatwy sposób ograniczyć liczbę wyników, np. tylko do dokumentów aktualnych albo wycofanych. Ponieważ dokumenty normalizacyjne nie ograniczają się tylko do norm, istotną w wyszukiwarkach jest możliwość określenia typu dokumentu, który interesuje użytkownika. Taką opcję udostępniają organizacje europejskie i międzynarodowe, a w polskich wyszukiwarkach, niestety, nie ma możliwości takiego filtrowania wyników. Ogromnym ułatwieniem dla użytkownika o niewielkiej wiedzy o numerach dokumentów i ich tytułach, jest dostępna w formularzach PKN, CEN i ISO, możliwość przeszukiwania zakresu dokumentu, a w bazie ISO oraz w eNormy.pl – także wyszukiwanie pełnotekstowe. Porównanie możliwości wyszukiwarek wykazało, że wszystkie opcje analizowane w badaniu dostępne są w formularzach wyszukiwarek CEN i ISO, ta druga pozwala ponadto na wyszukiwanie w pełnych tekstach dokumentów.

Aby w pełni ocenić funkcjonalność wyszukiwarek należy się przyjrzeć także metodom prezentacji wyników. W Tabeli 2 zestawione zostały najważniejsze dane o opisach dokumentów normalizacyjnych w wynikach wyszukiwania.

Tabela 2

Prezentacja wyników

	PKN	eNORMY	CEN	CENELEC	ETSI	ISO	IEC
Abstrakt/ zakres	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK
Fragment dokumentu	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	TAK
Pełny tekst	NIE	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	TAK
Powiązania z innymi dokumentami	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	NIE

Wszystkie serwisy podają pełny numer i tytuł dokumentu normalizacyjnego oraz informację o Komitecie Technicznym odpowiedzialnym za jego opracowanie, co wynika bezpośrednio z pól formularzy wyszukiwawczych. W większości baz, poza portalem eNormy.pl i ETSI, podawany jest zakres tematyczny dokumentu, ale w wyszukiwarce PKN jest on niedostępny dla części dokumentów wycofanych. IEC umożliwia podgląd tzw. elementów informacyjnych wstępnych, czyli strony tytułowej i przedmowy oraz opcjonalnego spisu treści i wprowadzenia. ETSI, jako jedyna baza danych, pozwala użytkownikom prywatnym po zalogowaniu się w serwisie pobrać pełny tekst dokumentu normalizacyjnego. Opcją przydatną, szczególnie dla dokumentów archiwalnych, jest ich powiązanie z innymi dokumentami, które zastąpiły bądź wprowadziły dany dokument. W tym miejscu należy jeszcze przypomnieć, że europejskie i międzynarodowe bazy danych zawierają informacje o projektach dokumentów, czego brakuje w krajowych wyszukiwarkach.

Zestawienie kryteriów wyszukiwania opcji oferowanych przez wyszukiwarki i informacji zawartych w wynikach ukazuje różnorodność dostępnych w Internecie narzędzi wyszukiwawczych. Każde z nich ma swoje zalety i niedoskonałości. Zawierająca wszystkie analizowane opcje wyszukiwania, a zarazem najpełniej informująca o dokumentach normalizacyjnych jest baza danych ISO. IEC pomimo uboższego formularza wyszukiwawczego, dobrze przedstawia informacje o dokumentach, a jej ogromną zaletą jest udostępnienie podglądu części dokumentu. Podobnie jest w przypadku wyszukiwarki ETSI, wykorzystującej prosty formularz, ale umożliwiającej pełny, bezpłatny dostęp do dokumentów. Wyszukiwarka CEN posiada rozbudowany formularz z wieloma kryteriami wyszukiwania, oferuje przejrzystą prezentację wyników i najważniejsze informacje o dokumencie, wzbogacone o krótką informację o zakresie opublikowanych prac. Formularz wyszukiwawczy CENELEC, najbardziej rozbudowany, wyniki generuje w zbliżonej formie do IEC, nie udostępnia jednak opcji podglądu dokumentu. Polskie serwisy również udostępniają liczne kryteria wyszukiwawcze i najważniejsze informacje o dokumentach normalizacyjnych. Należy tu przypomnieć, że serwisy te zawierają dane o wszystkich, także europejskich i międzynarodowych dokumentach, wprowadzonych w kraju. Gdyby wyszukiwarkę PKN wzbogacić o możliwość określenia typu i statusu dokumentu, a także wyszukiwania projektów norm, byłaby najbardziej funkcjonalnym narzędziem wyszukiwawczym.

W podsumowaniu niniejszych rozważań warto zwrócić uwagę, że wybierając wyszukiwarkę dokumentów normalizacyjnych należy przede wszystkim zastanowić się, jakie typy dokumentów chce się odnaleźć, czy

użytkownika interesują tylko opublikowane dokumenty normalizacyjne, czy także np. ich projekty, jakie informacje chce się o nich uzyskać. Z dużym prawdopodobieństwem, znajomość istniejących wyszukiwarek i świadomość kryteriów, które są niezbędne do odnalezienia dokumentów potrzebnych użytkownikowi, pozwoli mu na wybranie odpowiedniego narzędzia. Trzeba jednak zaznaczyć, że nie ma wyszukiwarki, która umożliwiałaby przeszukiwanie kompletnego zbioru wszystkich norm krajowych, europejskich i międzynarodowych o każdym statusie oraz projektów tych norm. Niejednokrotnie więc najlepszym rozwiązaniem dla uzyskania kompletnych wyników, przede wszystkim o dokumentach europejskich i międzynarodowych, które nie zostały wprowadzone do krajowych zbiorów, będzie skorzystanie z więcej niż jednej wyszukiwarki.

BIBLIOGRAFIA

- ISO (2201). ISO/IEC 9126-1:2001 *Software Quality Characteristics*.
Janusz, Sylwia & Skiba, Agnieszka. (2008). Wieści z normalizacji: typy dokumentów i ich oznaczenia. *Bibliotekarz Zachodniopomorski* nr 3-4, s. 32-35.
PKN (2004). *Dyrektywy ISO/IEC. Część 2: Reguły dotyczące struktury i redagowania Norm Międzynarodowych* [online]. Polski Komitet Normalizacyjny [dostęp: 10.06.2013]. Dostępny w World Wide Web: <www.pkn.pl/sites/default/files/dyrektywyiso-iec_2.pdf>.
PKN (2005). *Międzynarodowa Klasyfikacja Norm* [online]. Polski Komitet Normalizacyjny [dostęp: 10.06.2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.pkn.pl/sites/default/files/ICS_v_6.pdf>.
Ustawa (2012). *Ustawa z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji*. Dz.U. Nr 169, poz. 1386.

ANNA MATYSEK

Institute of Library and Information Studies
Silesia University
e-mail: anna.matysek@us.edu.pl

STANDARDS AND THEIR AVAILABILITY ON THE INTERNET

KEYWORDS: Standards. Information on standards. Catalogs of standards. Standards search engines

ABSTRACT: **Objective** - Traditional printed catalogs of standards are being replaced by databases. The author discusses search options available in the online databases of standards and attempts to evaluate their usability. **Research method** - The following databases were included in the research: Polish - PKN, eNormy.pl, European - CEN, CENELEC, ETSI and international - ISO, IEC. The usability of their search tools was evaluated on the basis of the analysis of their interfaces and methods they used for the display of search results. The comparison of the results of the analysis allowed the author to point the most friendly and useful tools. **Results/Conclusions** - Databases of standards, despite their advanced search options and possibilities of instant updates, have one very significant drawback - each standard organization provides information only on the standards published by that organization..

Tekst w wersji poprawionej wpłynął do Redakcji 17 czerwca 2013 r.